

Papir – prosess – prosjekt

I Planetringen barnehage er prosjektarbeid og utforskning av materialer en viktig del av deres identitet. I denne artikkelen kan du lese om hvordan barnehagen jobbet med «papir» som utgangspunkt for et felles prosjekt over et helt år.

TEKST: KATHRINE PEDERSEN, KKS | FOTO: PLANETRINGEN BARNEHAGE

Det første som møter meg i det jeg ankommer Planetringen barnehage er skiltet: «Vår prosess: PAPIR». Skiltet henger ute ved barnehagens inngangsparti. Det er omgitt av papir i forskjellige farger, størrelser og kvaliteter. Eggekartongbrett, rosetter av gråpapir og pappør – ulike papirkvaliteter presentert som små skulpturer. Den sentrale plasseringen av skiltet ved inngangspartiet, og de spennende og forseggjorte materialutprøvingene, gir et frempek om at her skjer det noe viktig. Ingen er i tvil, verken barna, de ansatte eller foreldrene, her jobbes det i prosess og materialet er papir.

Planetringen barnehage ligger i Malvik kommune i Trøndelag, og der går ca. 70 barn fordelt på fem grupper: Sol, Måne, Stjerne, Komet og Ugletårnet. Barnehagen har latt seg inspirere av grunntankene i Reggio Emilia-filosofien, og i barnehagens årsplan kan vi lese at «Planetringen barnehage ønsker å være en lærende organisasjon i utvikling og bevegelse, der verdier som barns perspektiv

og demokratiske prosesser står i sentrum». For Planetringen barnehage er prosjektarbeid en sentral arbeidsform for å imøtekomme dette. Styrer Else Mette Rostad forteller at det å jobbe prosessorientert med et felles tema for hele barnehagen er viktig for dem.

«Det samler oss på en unik måte. Vi blir et lag som jobber mot felles hensikt og har et sterkt kollegialt fellesskap.»

ELSE METTE ROSTAD, STYRER
PLANETRINGEN BARNEHAGE

«Det samler oss på en unik måte. Vi blir et lag som jobber mot felles hensikt og har et sterkt kollegialt fellesskap» sier Rostad. Prosessen med å jobbe fram et felles tema for kommende barnehageår starter på våren, slik at alt er klart til oppstart på høsten. Tema kan komme i form av en idé, et innspill fra barn eller pedagoger, eller et spor de har sett i observasjoner.

Papir ble utgangspunkt for prosessarbeidet fordi mange var nysgjerrige på papirets muligheter og hemmeligheter, ifølge Rostad. I tillegg ønsket de at utgangspunktet skulle være et materiale.

Felles prosjekterende arbeid som utgangspunkt for læring og utvikling

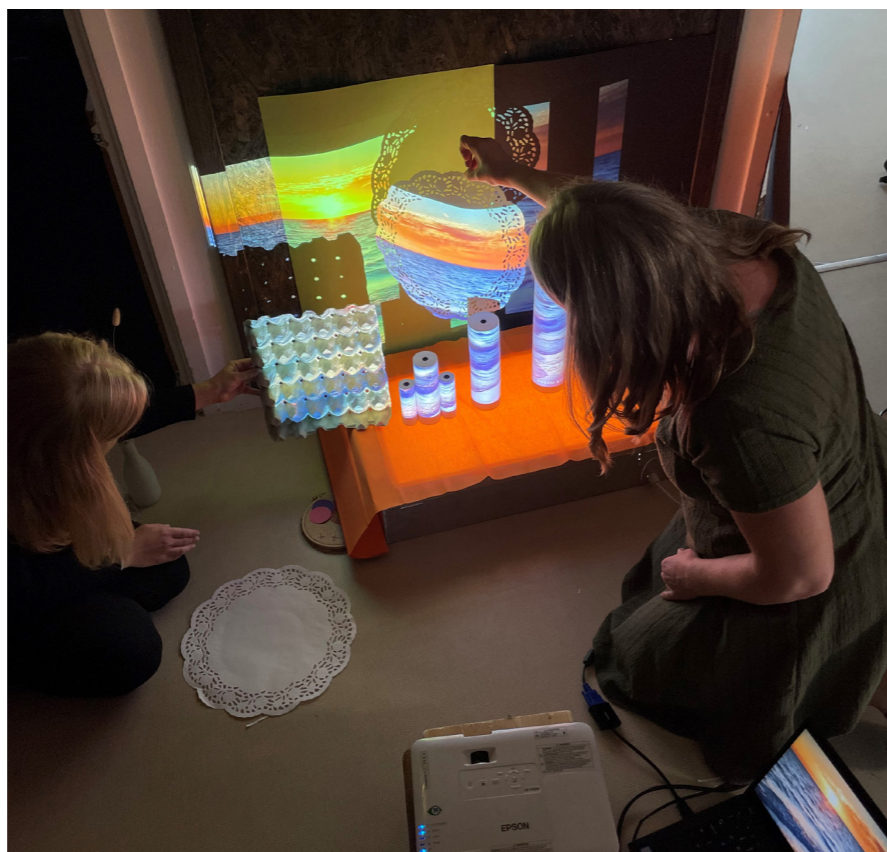
«Å jobbe sammen i en prosess gjør at vi kan dele erfaringer på tvers av gruppene. Vi erfarer at det er verdifullt både for faglig utvikling og læring og opplevelsen av det kollegiale fellesskapet» forteller Rostad. Hvert år i august har barnehagen studiedager som markerer starten på en ny prosjektperiode; en kick-off for kommende barnehageår. Studiedagene er høyt verdsatt for pedagogene, og dagene blir brukt til forberedelse og utforskning av hundrespråkligheten, som er sentralt i Reggio Emilia filosofien. Rostad utdyper: «Vi jobber i ulike prosesser disse dagene, hver for oss og gruppevis. Vi får prøvd ut verktøy, teknikker og materialer, skaffer oss erfaringer omkring temaet. Vi

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS) skal bidra til økt kvalitet i kunst- og kulturfagene i barnehagen og grunnopplæringen. Senteret skal bidra til engasjement for fagene og økt interesse for opplæring i kunst- og kulturfag, og til at barnehager og skoler får økt kompetanse til å tolke og ta i bruk rammeplanen og læreplanverket. Kunst- og kultursenteret skal også støtte lærerutdanningene og andre i deres arbeid med kompetanseutvikling innenfor kunst- og kulturfag i skolene og barnehagene.

Senteret ble opprettet av Kunnskapsdepartementet i 2007 og var underlagt Utdanningsdirektoratet, men ble i 2018 overført til vertsinstitusjonen Nord universitet, lokalisert i Bodø.

I ressursbasen på kunstkultur-senteret.no finner du inspirasjon og faglig relevante artikler, undervisningsmateriell og læringsressurser som er laget i tett samarbeid med skoler og barnehager over hele landet.

blir motivert og nysgjerrige, noe som er viktig når vi skal gå inn i prosessene sammen med barna».

Materialrikdom og det fysiske miljøet

Inne i barnehagen, i en av garderoberne, står et lavt bord midt i rommet. På bordet står et stort fat med tynne papirstrimler i ulike nyanser av blått, samt skjell og koraller. Ved siden av fatet ligger små hvalfigurer, en møteplass er skapt i garderoben. Litt lengre inn står døra til et verksted åpen. På gulvet er det plassert noen store fat med papirmasse i ulike farger, i hjørnet henger en stor konstruksjon av ulike typer papir som danner silhuetten av en kjole. Det er nesten som du kan høre rommet si «Kom! Utforsk, skap og lek».

Når jeg beveger meg gjennom barnehagen ser jeg tydelig at «den tred-

«Vi mener at barna lærer best sammen med jevnaldrende, det er lettere å finne en venn og en man kan lære av og med»

ÅRSPLAN, PLANETRINGEN BARNEHAGE

je pedagog», rommet, spiller en viktig rolle. «Når vi starter en ny prosess skal fysiske miljøet endres. Rommet skal vise hva det er vi har fokus på og stimulere til utforskning, undring, lek og kreativitet» forteller pedagogene på Sol. Pedagogene på Komet utdyper «Materialet og rommet skal formes med tanke på å gi barna utfordringer, variasjon og gode møteplasser for læring og sosiale relasjoner. Barna skal få møte et miljø med materialrikdom».

Personalet har brukt mye tid på utforskning av og felles refleksjon rundt ulike typer materialer og deres ulike egenskaper og kvaliteter. Dette har gitt pedagogene gode erfaringer og økt innsikt i hvordan ulike materialer kan innby til undring og utforskning, samt viktigheten av bærekraft. «Vi elsker å jakte på materialer og materialet i barnehagen vår er en stor del av barnehagens identitet» forteller pedagogene. Over tid har barnehagen skapt rikholdige materiallager og pedagogene er bevisste på at materialer som man er ferdig med i en kontekst, kan gjenbrukes og gjenskapes i en annen sammenheng.

Ulike måter å tilnærme seg materialet

I Planetringen barnehage har de valgt å dele inn barna i aldershomogene grupper. «Vi mener at barna lærer

best sammen med jevnaldrende, det er lettere å finne en venn og en man kan lære av og med» står det i barnehagens årsplan. Rostad utdyper med å si at det i aldershomogene grupper er lettere å tilrettelegge for et miljø som er tilpasset barnas kropp, alder og rytme. Selv om hele barnehagen jobbet ut fra et felles tema og materiale, har de ulike gruppene valgt forskjellige måter og tilnærme seg det ut fra de ulike gruppens behov og forutsetninger.

«Vi vet at ettåringer utforsker med hele kroppen» forteller pedagogene på Stjerne og utdyper: «Vi vil lage gode møteplasser som gir barna mulighet til å oppdage hverandre. Der de kan møtes gjennom blikkontakt. Møteplasser der de kan speile hverandre, gjøre samme som, le sammen, overraskes sammen.» På bakgrunn av dette valgte de robuste og stødige materialer som

Eksempler fra Planetringen barnehage

- Lag tankekart for å synliggjøre alle innspill
- Sett av god tid til felles for-dypning og utforskning blant personalet.
- Lag eget papir, resirkuler papirrester til noe nytt
- Utforsk ulike typer papir og variasjoner i kvalitet og størrelse. Hvordan er det å male på kartong sammenlignet med på en papirserviett?
- Kroppslig tilnærming og lek med materialet. Barna oppdager verden med hele seg! Hvordan oppleves det å «bade» i papirstimler eller rulle gjennom en haug av papir?
- Konstruksjon med papir, både i lite og stort format.
- Projektor kan gi materialet nye egenskaper og gi rom for utforskning og undring. Lyd og bilde kan skape et nytt lag til miljøet, lek med lys og skygger.

Planetringens tips til bærekraftig materialbruk

- Reflekter rundt begrepene prosessmaterialer og produktmaterialer. Hva legger vi vekt på når vi anskaffer materialer til barnehagen?
- Undersøk i nærmiljøet om det er bedrifter som har restmaterialer å avse, eksempelvis trykkeri, lager, trevarehandel o.l
- Etterspør konkret materiale for å unngå en overflod av gjenbruksmaterialer som ikke blir brukt.
- Reflekter over: Når er et materiale oppbrukt? Kan materialet gjenbrukes og gjenskapes i en annen sammenheng?

pappesker, pappør og store mengder med makuleringspapir. Materialer som barna kan bruke hele kroppen og alle sansene for å bli kjent med.

Toåringene på Sol utforsket papirservietten, et hverdagslig produkt som kan bli så mye mer, ifølge pedagogene. Serviettene ble med i lek, eksperimentert med i kombinasjon med andre elementer som maling og vann, brukt som konstruksjonsmateriale og var generelt til stede i barnas lekemiljø både ute og inne.

På Månegruppa undersøkte de i starten store mengder med papirruller, kvitteringspapir, som ble et utgangspunkt for lek og utforskning. Treåringene fikk etter hvert en økt interesse for både tegning og maling, og med utgangspunkt i det tilrettela pedagogene for utforskning og utprøving av ulike materialer og verktøy

«Vi vil lage gode møteplasser som gir barna mulighet til å oppdage hverandre. Der de kan møtes gjennom blikkontakt. Møteplasser der de kan speile hverandre, gjøre samme som, le sammen, overraskes sammen.»

PEDAGOGENE PÅ STJERNE

som inspirerte til nye uttrykk. Eksempelvis fikk barna erfare at å male på et skjørt og tynt papir krever en helt annen varsomhet enn tykt malepapir.

På «arbeidsveggen» på Måne, der den pedagogiske dokumentasjonen synliggjøres og er tilgjengelig som ut-

gangspunkt for daglig refleksjon og samtale, fikk også barnas tegninger en sentral rolle. «Vi prøver å visualisere barnas tanker og stemme gjennom dialog, skriftspråk og tegninger», sier pedagogene på Måne. I barnehøyde delte barna sine ideer med venner, pedagoger og foreldre underveis i prosessen.

Kjolen som ble nevnt i starten av artikkelen var også Månegruppa sin. Ut fra barnas ideer og innspill ble kjolen utformet i stort format, som en kollektiv prosess. Dette ble igjen inspirasjon til utkledding til karnevalet, der personalet tok inn symaskinen og sydde skjørt av papirremser.

På Komet startet fireåringene med en enorm interesse for papirfly da papiret først ble introdusert. Pedagogene kjente på en motstand og tok med seg tidligere erfaringer, der papirfly

ble sett på som et element som kunne bidra til uro. Pedagogene tok med seg dette inn i refleksjoner og deretter startet de en prosess med å godta papirflyet som noe meningsfylt og spennende som kan skape fellesskap i gruppa, forteller pedagogene på Komet. Prosessen gikk fra papirfly til å bli et arbeid med en stor installasjon, «Et fly ingen i verden har sett før».

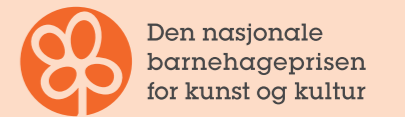
Femåringene på Ugletårnet kombinerte papir med sin utforskende prosess om insekter og småkryp. Dette omfattet blant annet konstruksjon av papir i ulike former for å imitere naturen. Det ble brettet kartong slik at det gjenskapte gresshoppens spenst og laget små papirsommerfugler der vingene bestod av tynt silkepapir. Etter hvert gikk prosessen videre til å dreie seg om tegning, tegnefortellinger og animasjonsfilm om «supersneglen».

Pedagogisk dokumentasjon

I Plantringen barnehage møter vi synlig dokumentasjon på veggene til alle gruppene, både bilder, tegninger, små refleksjoner og praksisfortellinger knyttet til prosessene gruppen er i. Tankekart, grovskisser og spørsmål, en utdyping av bakgrunnen for de valgene pedagogene har tatt.

«Pedagogisk dokumentasjon er nyttig for oss på flere områder. For å få flere perspektiv, større forståelse, reflektere rundt barns intensjon og hvilken retning arbeidet ta» sier pedagogene på Måne.

Temaet for barnehageåret 22/23 er «Trær vi møter» – med tegning og leire som verktøy. På Instagram og på nettsiden deres planetringenbarnehage.no deler barnehagen erfaringer fra sin pedagogiske praksis. Jeg anbefaler deg å følge med der og bli inspirert!

BARNEHAGEPRISEN 2023

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen inviterer barnehager til å søke på Den nasjonale barnehageprisen for kunst og kultur 2023!

Hvordan går man fram?

- Planlegg, gjennomfør og dokumenter et kunst- og kulturprosjekt i barnehagen
- Fyll ut og send inn prosjektbeskrivelsen som du finner i malen på kunstkultursenteret.no

I 2023 skal det deles ut to priser, én i kategorien «Musikk» og en i kategorien «Åpen klasse». Denne kategorien kan eksempelvis ha fokus på kunst og håndverk, samisk kunst og kultur, drama, litteratur, og dans for å nevne noe.

Søknadene bedømmes av en egen jury. Vinnerne mottar en skulptur av Harald Bodøgaard samt 10000 kr.

Frist for å søke barnehageprisen 2023 er 15. mai 2023

Ytterligere informasjon og presentasjon av tidligere prosjekter finner du på kunstkultursenteret.no.

